

kadın cinayet basın

Yazar Hanife Nalan Genç

Gönderim Tarihi: 06-Nis-2018 11:41AM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 942042570

Dosya adı: turnitin_kad_n_cinayet.docx (52.6K)

Kelime sayısı: 6780

Karakter sayısı: 44297

Abstract

Murder which means that someone knowingly or willingly kills another person is a serious act. The punishment of this crime is a life imprisonment or execution. Although there are many reasons for the murder, the main reason to make this action for man or woman is the reason for that murder. A person with a tendency to commit homicide can head for the powerless and weaker ones, especially considering their own safety. This impulse of violence which is inherent in human being shows tendency to the domineeringness of the strong onto the weak. In recent years, violence incidents reaching to the murder of women has aggravated the size of traumas in social life even more. At the written and oral press, the news and the way of their presentation explicitly reflect the most important indispensable element of human rights, namely the right of life to be taken away from women, especially in social life. Violence and killing incidents against women are indicators of how both genders are reflected on life as a consequence of gender perception and they indicate the meaning of the social life style and order in terms of men and women. In this study, which aims to evaluate the news of femicide in the way they are reflected in the written press in Turkey and the United States, especially the way in which news on femicide events was given has been evaluated. For this purpose, in the newspapers of both countries, traces of a gendered perspective were searched by discourse analysis technique. In this way, two countries were compared and solutions were offered to the problems of women in the media. In this context, two similar events and

Özet

Bir kimsenin bir başka kişiyi bilerek ya da isteyerek öldürmesi anlamına gelen cinayet ağır bir eylemdir. Bu suçun cezası müebbet hapis ya da idamdır. Cinayetin pek çok sebebi olmakla birlikte erkek ya da kadını bu edimi yapmaya iten temel sebep o cinayetin gerekçesidir. Cinayet işleme eğilimindeki kişi başta kendi güvenliğini düşünerek, kendisinden daha güçsüz ve zayıf olana yönelebilmektedir. İnsanın doğasında olan bu şiddet dürtüsü güçlünün güçsüzü ezmesi yönünde eğilim göstermektedir. Son yıllarda kadına yönelik şiddet olayları kadın cinayetlerine kadar dayanarak toplumsal yaşamda travmaların boyutunu daha da ağırlaştırmıştır. Yazılı ve sözlü basında yer alan bu haberler ve verilmiş biçimleri insan haklarının en vazgeçilmez ögesi olan yaşam hakkının kadının elinden alınmasının özellikle toplumsal yaşamda yansımalarını açık biçimde sergilemektedir. Kadına yönelik şiddet ve öldürme olayları gerek toplumsal yaşam biçimi ve düzeninin erkek ve kadın açısından anlamını belirtmesi, gerekse her iki cinsin toplumsal cinsiyet algısının bir sonucu olarak yaşama nasıl yansıdığına göstergesidir. Kadın cinayeti haberlerinin Türkiye ve Amerika'da yani iki farklı toplumda yazılı basına yansıdığı biçimiyle değerlendirmesine yönelik olan bu çalışmada özellikle kadın cinayeti haberlerinin verilmiş biçimi değerlendirilmiştir. Bu amaçla çalışmada her iki ülkenin gazetelerinde söylem çözümlemesi tekniğiyle cinsiyetçi bakış açısının izleri aranmış, bu yolla iki ülke karşılaştırılmış ve medyada kadın sorununa çözümler sunulmaya gayret edilmiştir. Bu bağlamda her iki ülkeden iki benzer olay ve e-gazete seçilip çözümlenmeye çalışılmıştır. Bu çözümlemede e-gazetelerin seçimi gibi bu cinayetin işleniş biçimi ve

e-newspapers from both countries were tried to be selected and resolved. This analysis takes into account similarities in the manner in which these murders were committed and in the presentation of news, such as the choice of e-newspapers.

haberlerinin verilişlerindeki benzerlikler dikkate alınmıştır.

Anahtar sözcükler: kadın; cinayet; haber; analiz; medya; toplumsal cinsiyet; medya etiği.

Keywords: women; murder; news; analysis; media; gender; media ethics.

0. Giriş

Toplumsal yaşam kadın ve erkeği doğumdan itibaren kimi değer yargularıyla güçlendirilen ve daha sonra da içselleştirilen rollere göre tanımlar ve bunu bireye dayatır. Bu roller büyük oranda önce aile içinde daha sonra okul, iş yaşamı ve bu çerçevede geliştirilen toplumsal ilişkilerle öğrenilir. Bu süreçte birey kendi toplumsal cinsiyet kimliğini oluştururken, onu kuşatan dünyayı ve toplumu da bir anlamda cinsiyetlendirmiş olur. Böylece kadın ve erkeğin farklı olduğu evrensel boyutta bir anlam kazanmış olur. Bunun sonucu olarak cinsiyete dayalı farklı roller ortaya çıkar. Bu rollerse kadın ve erkek arasındaki işbölümünü ve ayrımı belirgin hale getirir. Ancak asıl tehlike bu ayrımın bireyin biyolojik cinsiyetinin kadın ve erkek olarak farklı oluşu değil, bu farklılığın eşitsizliğe dönüşmesidir. Bu tehlikenin kaynağı ise bireyin biyolojik cinsiyetinin toplumsal cinsiyetini biçimlendirmesi sonucu iki kavram arasında hiçbir doğal veya zorunlu bağ yokken böyle bir algı yaratılmasıdır. Bu algının ortaya çıkmasında birinci belirleyici etmen kültürel ve toplumsal süreç içinde oluşan toplumsal roller, kimlik ve belli davranış kalıplarının benimsenmesi sonucu bireyin toplumsal cinsiyet rollerinin tanımlanmasıdır. Toplumsal uygulamalar bir yandan kadın ile erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkileriyle değişirken, öte yandan bunu doğallaştırmaya ve mutlaklaştırmaya başlar.

Kadına ve erkeğe yönelik toplumsal cinsiyet rolleri cinsiyete dayalı bir işbölümünü koşullar. Bu ise kadın ve erkeğe ne yapmaları ya da neleri yapabileceklerine ilişkin "...farklı roller, sorumluluklar ve görevler yükler" (Bhasin, 2003: 27). Bu işbölümü kadın ve erkeğin sorumluluk ve zaman kullanımını farklı ölçütlere göre belirler. Bu ölçütler kadına aile içinde erkeğe ise toplumsal ve kamusal alanda iş ve sorumluluk yüklerken, kadını erkek egemenliği altına sokarak ona ikincil bir rol verir. Bu rol özellikle para, kredi, eğitim gibi kaynaklardan, özerklik ve yaşam biçimini seçim şansı ve karar alma yetkisi konusunda kadını erkeğe bağımlı kılarken, bir anlamda da onu dezavantajlı bir konuma iter. Bhasin, kadın ve erkek işbölümüyle ilgili bu şekilde kurulan "toplumsal cinsiyet ilişkilerini, egemenlik ve ast-üst (boyun eğme) ilişkileri" (2003: 27) olarak tanımlar. Yasalar, gelenek ve görenekler, toplumsal ilişkilerle düzenlenen toplumsal cinsiyet ilişkileri, cinsiyete dayalı işbölümü içinde kadına erkeğe göre daha fazla sorumluluk ve çalışma yükler. Ancak kadın üstlendiği bu sorumluluğa karşın ikincil konuma itilmekle kalmaz, erkeğin onun üzerindeki denetimi artar. Karşılığı ödenmeyen bu iş yükü ve sorumluluk kadının görünmeyen emeği olduğundan maddi, çoğu zaman da manevi karşılığı yoktur.

Kadının cinsiyete dayalı işbölümünün sonucu olarak toplumda düştüğü ikincil konumu kadına yönelik şiddetin en temel sebebinin oluşturur. Bunlar dışında "kadına yönelik şiddeti ailedeki aidiyet duygusu da desteklemektedir" (Tarañç ve Çapan Kavruk, 2017: 549). Kadına uygulanan her türlü fiziksel, cinsel, duygusal veya ekonomik zararları bulunan şiddet eylemi bir tehdit ve insan hakları ihlalidir. Kadına yönelik şiddet öncelikle cinsiyet kökenli olup, kadın üzerinde baskı, tehdit ya da denetim amacıyla üstünlük kurma eylemidir. Kadına yönelik tehdit, hakaret, zorlama, aşağılama, baskı, dayatma, dayak, yaralama ve tecavüz şeklinde beliren bu şiddet toplumsal yapının

farklı alanlarında kadının karşı karşıya kaldığı ya da yaşadığı ayrımcılığın en belirgin göstergesidir. “Kadına yönelik şiddet kavramı yerine ilk zamanlarda “dayak yiyen kadın” ya da “dayağa maruz kalmış kadın” gibi kavramlar kullanılmış olduğunu belirten Boyacıoğlu’nun (2016: 127) sözleri anımsandığında, kadına yönelik şiddetin neden fiziksel şiddetle sınırlandığı ya da şiddetin neden yalnızca fiziksel boyutta düşünüldüğü ortaya çıkar. Aile içi şiddetin en temel nedeni toplumsal cinsiyet rollerinin eksik ve/veya kusurlu yapılanışından kaynaklıdır. Bu yapılanış da süreç içinde yasal, kültürel, ekonomik ve politik etmenlerle meşrulaşır. Kadına yönelik şiddet sadece onu itip kakmak, tartaklamak, vurmak, tekmelemek, tokatlamakla sınırlı kalmayıp kesici, vurucu ya da yakıcı kimi alet veya maddelerle onun bedenine zarar verme boyutta değin ulaşmaktadır. Fiziksel şiddet yalnızca kadın bedenini darp etmek suretiyle değil, aynı zamanda beden sağlığını tehlikeye sokacak her türlü zarara uğratmayı da anlatır. Fiziksel şiddet kadına yönelik şiddetin görünen, bilinen en açık biçimidir. Bağırarak, bastırarak, kötü davranarak, hakaret etmek, aşağılamak, korkutmak, kıskanmak, öldürmekle tehdit etmek, onu yapılan şiddetin sorumlusu ilan etmek; nasıl giyineceği, nereye gideceği, kimlerle görüşeceğine karar vermek gibi şiddet içeren eylemler de psikolojik temellidir. Psikolojik şiddet kadına yönelik şiddetin en yaygın görünümülerinden biridir. Kadına yönelik şiddetin bir başka biçimi kadının cinsiyetine bağlı olarak uğradığı cinsel şiddettir. Cinsel şiddetin en uç zararları kadını kürtaja veya fuhşa zorlamak olsa da onu istemediği yerde, zamanda veya biçimde cinsel ilişkiye zorlamak da cinsel şiddettir. Kadına yönelik şiddetin ekonomik boyutunda başta kadının çalışmasına tümüyle ya da kısmi olarak izin vermemek ya da onu istemediği koşullarda veya istemediği bir işte çalışmaya zorlamak gibi sebepler sayılsa da ekonomik olarak onu kısıtlayan ya da engelleyen tüm durumları kapsar. Kadına yönelik şiddetin önce bireysel boyutta zararları vardır. Bunun ilk başlangıç noktası da şiddetin öncelikle kadına olan etkileridir. Kadının benlik saygısı ve özgüvenini yitirmesine sebep olan bu sonuç utanma, suçluluk, değersizlik, yalnızlık, öfke, güvensizlik, memnuniyetsizlik gibi duygularla dışa vurulur. Kadına yönelik şiddetin ekonomik açıdan etkilerinin başında kadının üretim sürecinden uzaklaştırılması gelir. Şiddetin kadın kadar etkilediği bir başka grupta da çocuklar yer alır. Şiddetin çocuklar üzerindeki diğer insanlardan korkma, ürkme, çekinme eğilimi gibi olumsuz ve önemli etkileri vardır. Şiddetin aile için olduğu kadar toplumsal yaşama yansıyan etkileri de söz konusudur. Bu etkinin toplumsal yönden dehşet, kaygı ve panik yaratan sonuçları intihar, cinayet, taciz ve tecavüzdür. Bireylerin yaşam kalitesini düşüren toplumun ekonomik, demokratik ve sosyal yapısını değiştiren ve/veya bozan yapıyla kadına yönelik şiddetin sonuçlarının en ağır toplumsal düzeyde olanıdır. Toplumsal yaşama yansıyan bu olumsuz etkiler şiddetin kuşaktan kuşağa aktarılması tehlikesini de taşıdığı için kalıcı ve derin izler bırakır.

Çalışmamızda kadına yönelik şiddetin özellikle toplumsal boyutta verdiği zararları daha iyi görebilmek, birey ve toplum düzeyinde açtığı onulmaz yaraların izlerini daha somut biçimde gösterebilmek için izleyen aşamada konuyu daha ayrıntılı biçimde bu bakış açısına göre değerlendirmeye çalışacağız.

1. Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Cinayeti Verileri

Cinayet, bir kişinin başka bir kişiyi kasıtlı olarak ya da bilerek öldürmesi eylemi olarak tanımlanır. Gerçek anlamı insan öldürme olan sözcüğün değışmeceli anlamı da yine insan öldürme derecesinde ağır bir eylem olarak kabul edilir. Çoğu ülkede bu eylem ya da suçun cezası müebbet hapis ya da idam cezasıdır. Bu ceza insan ve onun yaşamının gerek dinen gerekse hukuken üstünlüğünün tartışma götürmez olduğunun kanıtıdır. Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlükte ‘cinayet’ sözcüğünün anlamı şu şekilde verilmektedir: “Birinci anlam olarak ‘adam öldürme’ ; ikinci anlam olarak ise ‘adam öldürme derecesinde ağır suç’ olarak geçmektedir.” Sözcük köken itibariyle Arapça olup bu dildeki karşılığı da “suç işlemek” (Mutçalı, 2012: 173) şeklinde tanımlanmaktadır.

Büyük Türkçe Sözlükte, öldürme eylemine maruz kalanın ‘adam’ olarak tanımlanması bile cinsiyetçi söylemin izlerini taşır. Kadın ya da erkeğin bu korkunç edimle karşı karşıya olması yalnızca ‘adam öldürme’ söylemiyle ifade edilerek erkeğe gönderme yapmaktadır. Konuya kadın öldürme açısından bakıldığında, ‘femicide’ sözcüğüyle ifade edilen kavramın Büyük Türkçe Sözlükte henüz

yer almadığı görülmektedir. Ancak buna bu kökten türetilmiş bir başka sözcükle, anılan kavrama yakın bir anlam yüklediği görülür. “Terim olarak ‘feminisme’ (feminizm) Latince femina (“woman”/kadın) kelimesinden türemiştir ve son eki -ismus’tan gelir; terimle ilişkili olan ‘feministe’ (feminist) de Latince femina’dan türemiştir ve Latince son ek olan -ist ekinden türetilmiştir. İş veya oluş, eylem ya da durum, prensipler, doktrinler, kullanım ve özellik gibi şeyleri belirten aksiyon isimlerine biçim vermek için kullanılır” (Şahin, 2013: 11). Feminizm ve femicide olarak anılan bu iki farklı sözcük, farklı anlamsal boyutlara sahiptir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ‘femicide’ sözcüğüne kadının öldürülmesi anlamı katmakla kalmayıp, bu edimin kadından kaynaklı sebeplerine dikkat çeken bir anlamla güçlendirir. “Femicide genellikle kadınların kadın olmaktan kaynaklı, kasıtlı olarak öldürülmesi ile ilgilidir, daha geniş tanımlamaları, kadınların veya kızların öldürülmesini içerir” (1). Sözcüğün bu çerçevede kazandığı anlam irdelendiğinde toplumsal cinsiyete bakış açısıyla değerlendirilmiş bir yargı olduğu görülür. “Kadınlara yönelik şiddet hareketlerinin zemininde cinsiyet ayrımcılığının” yattığını belirten Dişsiz ve Hotun Şahin’in (2008: 51) sözleri şiddetin bir ileri aşamada toplumsal cinsiyet rollerini de kapsayan tehlikeli boyutuna dikkat çeker. Bu da bireyin kadın olmaktan ötürü ya da bundan kaynaklı bir gerekçeyle bu edimle karşı karşıya kaldığı sonucunu ortaya koyar.

Kadın, şiddet ve cinayet kavramları iç içe bir önermede kullanıldığında ilk akla gelen olgu aile içi şiddet, töre ve namus cinayetleridir. Töreye uygun düş¹⁵yen bir ahlaki davranış ya da yaşam biçimi töre cinayetlerinin en önemli gerekçeleri arasındadır. “Törelere sapmalar genellikle sert ve acımasız yaptırımları gerektirir (dışlama, öldürme, ayıplama gibi)” (Bilgili ve Vural, 2011: 67). Bir erkeğin iktidarını sarsan ve eril egemenliğine alamadığı kadını toplumsal cinsiyet kimliğine uymayan davranışlarından dolayı öldürmesi bu cinayetin temel sebebini oluşturur.

Yapılan kimi araştırmalar kadın cinayetlerinin neredeyse insanlık tarihi kadar eskiye dayandığını göstermektedir. Nitekim “yapılan bir araştırmada yaklaşık 3000 yıl önceki kafatasları incelemelerinde ölüme neden olan kafataslarındaki kırık sayılarının kadınlarda 3-4 kat daha fazla olduğu görülmüştür” (Delice, 2013: 17). Tarihi süreç olarak kadın cinayetlerinin çok eskiye dayandığı bilinmekle birlikte yazılı ve sözlü basına yansıyan yakın geçmişteki kadın cinayetleri durum⁶u ciddiyetini gözler önüne sermektedir. Türkiye Umut Vakfı, Kadın Cinayetleri Haritasına göre “2016 yılında da ulusal ve yerel gazetelere 317’si silahlı toplam 397 kadın cinayet olayı yansımıştır. Bu cinayetlerde toplam 367 kadın ve aile bireyi öldürülmüştür. 109 kadın ve aile bireyi de yaralanmıştır. Kadın cinayetlerinin yüzde 85’ini kocalar, sevgililer, eski kocalar, ayrılmak istenen sevgililer işlemiştir”(2). Öte yandan, yurt dışında erkekler tarafından öldürülen kadınların sayısı da küçümsenmeyecek orandadır. Amerika’da Federal Soruşturma Bürosu’nun (FBI) 2015 cinayet raporuna göre “tek bir kurban /tek suç faili olayında erkekler tarafından 1,686 kadın öldürülmüştür. Amerika Birleşik Devletleri’nde öldürülen kadınların cinayet oranı 2015 yılında 100.000’de 1.12 olmuştur” (3). Gerek Türkiye gerekse yurt dışında kadın cinayetleri ve oranları sorunun toplumsal boyuttan çıkarak temel insan hak ve özgürlüklerine yönelik bir tehdit, zarar ve yıkım olduğuna dikkat çekmektedir.

2. Kadınlar Niçin Öldürülüyor?

Şid⁹t cinsiyet, ırk, din ya da dil fark etmeksizin kime uygulanırsa uygulansın insan haklarına aykırıdır. “Geçmişten günümüze sonuçları, nedenleri, faileri ve mağdurları açısından sürekli araştırılan şiddetin en önemli öznesinin kadınlar olduğu söylenebilir” (Cihan ve Karakaya, 2017: 299). Kadınların öldürülme nedenleri görünürde çok sebepli olmasına karşın yukarıda değindiğimiz gibi bu nedenler içinde en öne çıkanı kadının kimliğinin toplumsal cinsiyetçi bir yaklaşımla değerlendirilmesinin sonucu olanlardır. “Kadına yönelik şiddetin birincil sorumluları erkeklerdir” (Körükçü ve diğ., 2012: 401). Toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde gelişen yönüyle bu cinayetler, bireysel boyuttan çıkıp toplumsal boyutta tehlike sinyalleri çalmaktadır. Bu açıdan kadın cinayetlerini öncelikle toplumsal cinsiyet kavramının imlediği alg³ın sonucu olarak değerlendirmek gerekir. Bilindiği gibi bir kavram olarak toplumsal cinsiyet “cinsiyetin biyolojik özelliklerinden bağımsız

olarak kadın ve erkeğin toplumsal algılanışlarına ve kültürel olarak kadın ve erkek olma sürecine işaret eder” (Demez, 2005: 29). Bu yönüyle de farklı anlamlar kazanır.

Birey içinde yaşadığı toplumun belirlediği ölçüt ve değerlendirmeler çerçevesinde erkek ya da kadın olarak üstlenmesi gereken rolü ve bu rolün gereklerini öğrenir. Toplumun üzerinde uzlaştığı ve değişmesi neredeyse olanaksız bu gereklilikler gelenek, görenek, ahlak ve yasal kurullarla da pekiştirilince bireyin toplumun ona biçtiği role göre davranmaktan başka çıkış yolu yoktur. Toplumsal cinsiyet kadına ait rolleri daha çok ev, aile gibi özel alanla sınırlar ve özdeşleştirirken erkeğe ait rolleri kamusal alanla belirler. Ağırlıklı iş ve kamu dünyasını imleyen bu alan erkeğin kendini var ettiği ve onunla özelleşen alandır. Bu keskin ayrımın kadın ve erkeğin toplumsal düzlemde nasıl algılandığını, hangi rollerin kendilerine uygun görüldüğünü belirlemede etkindir. Bu rolün tanımlanmasında kadına göre erkek daha ayrıcalıklı bir konuma sahipken, kadın erkeğe ve onun otoritesine bağlı bir portre çizer. Şunu da açıkça belirtmek gerekir ki, bu durum erkek egemen toplumlarda daha açık biçimde kendini gösterir. Kadını ötekileştiren bu toplumsal rol onu ikinci konuma itmeye kalmaz aynı zamanda onu erkek karşısında duygusal, itaatkâr kılar. Bu rol, kadına yalnızca anne, eş, evlat ve kardeş rolü yüklerken, erkeği güç ve otorite sahibi, para kazanan, özgür ve saldırgan olarak tanımlar. Böylesi bir duruma itilen kadının üstleneceği roller bakımından algısı daima ikinci düzeyde kalmaktadır. Işıklı'ya göre, “kadınların erkekler tarafından öldürülmesi hiç de ilginç bir durum değildir, zira erkekler de erkekler tarafından öldürülmektedir. Can alıcı nokta erkeğin öldürme gücünün kadın üzerinde tezahür etmesidir. Çünkü eril usa göre kadın zayıftır, güçsüzdür, erkeğin korumasına zaten ihtiyaç duyar” (Işıklı, 2014: 27). Gücü simgeleyen erkek, kadın üzerinde bu güçle bir yaptırıma sahip olabilmıştır. “Kadına yönelik şiddet genel olarak toplumsal zihniyetin tarihsel süreç içinde, kadının erkeklerden bir adım daha geride olması mantığının kabul görmesinden kaynaklanmaktadır” (Taraç ve Çapan Kavruk, 2017: 549).

Toplumsal yaşamda olduğu gibi aile ve iş yaşamında kurulan erkek egemen sistem herkesçe özellikle kadınlarca kabul edilmesi gereken bir tabuya dönüştürülür adeta. Kadının buna boyun eğmemesi ya da karşı çıkması onun erkekler tarafından uyarılması, cezalandırılması hatta öldürülmesiyle sonuçlanabilir. Özellikle namus cinayetleri dikkate alındığında toplumun bireyler üzerinde oldukça büyük bir yaptırımı vardır. “Toplumda namusa ilişkin yaygın bakış açıları, hangi davranışların ‘namusa aykırı davranış’ olarak değerlendirileceği ve cezalandırılacağını belirlemektedir” (İnci, 2013: 293). Kadın cinayetlerinde birincil ned7 olan namus kavramı da kadın ve erkek açısından toplumda farklı bir algıyla değerlendirilir. İnci “kadınların namusu ile erkeklerin namusu arasında toplumsal cinsiyete dayalı bir ayrım söz konusu olduğunu” (İnci, 2013: 284) belirtir. Buradan hareketle, erkek ve kaba gücün ulaştığı son nokta şiddet olarak kendini gösterir. “Erkeklik ve şiddet arasında toplumsal ve kültürel bağlar olduğuna ilişkin anlayışımız bir ölçüde de, kaba kuvvetin ve şiddetin toplumsal olarak onaylandığı kullanım alanlarından çoğunun erkeklerin meslekleri -polis, ordu, hapisane görevlileri ve başka ‘savunma’ ve ıslah vasıtaları- olmasından kaynaklanır. Toplumumuzda şiddet kullanmak için resmi olarak eğitilenler genelde kadınlar değil erkeklerdir” (Segal, 1992: 324).

Kadına yönelik şiddet ve bu haberlerin sözlü ve yazılı basında ne şekilde yer aldığı da özellikle bu olayların mağduru olan kadın açısından önemlidir. Bu açıdan etik kurullar ışığında yayım yapma ilkesine uygun biçimde davranmada n22 ya birinci sorumludur. “Felsefenin bir alt kolu olan medya etiği medya kurumlarında çalışanların, gazetecilerin mesleklerini icra ederken uymak zorunda oldukları kurullar ve ilkelerle ilgilenir” (Yoloğlu, 2016: 51). Araştırmamızda seçilen örnek olayların ve konu sınırlamasının yapıldığı iki ülke olması nedeniyle Türkiye ve Amerika’da yapılmış olan çeşitli düzenlemeler ve etik ilkeler incelendiğinde çarpıcı noktaların olduğu görülür.

ABD’de kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede medyanın rolü konusundaki düzenlemeler hakkında Dursun şu bilgilere yer vermektedir: “1934-İletişim Kanunu, 1990-Televizyonda Çocuk Yayınları Kanunu, 1996-Telekomünikasyon Kanunu” (Dursun, 2008: 22-24). Adı geçen kanunlarla medya denetim ve düzenlemeye tabi tutulurken, Dursun medya etiği konusunda da “Amerikan Gazete Editörleri Topluluğu Ahlak Yasası (1923), Sigma Delta Chi Ahlak

Yasası (1926), Gazeteciler Sendikası Ahlak Yasası (1934)” (Dursun, 2008: 41-42-43) gibi kimi yasal düzenlemeler yapıldığına dikkat çekmektedir.

Bu yasalar, medyanın haberlerin doğruluğu konusunda uyması gereken kurallar kadar insanların ırk, cinsiyet, toplumsal konum, fiziksel görünüşleriyle değil, temelde insan haklarına saygı gösterilmesi yönünde bir yayıncılık ve etik anlayışına sahip olmaları gerektiğinin altını çizmektedir.

Türkiye’de yayıncılıkla ilgili mevzuat olarak 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanununda şiddet konusunu genel olarak düzenlediği, kadına yönelik şiddeti ayrı bir hüküm olarak belirttiği görülmektedir. “1995 tarihli ticari reklam ve ilanların içeriğine dair bir hüküm içeren 4074 sayılı Tüketicinin Korunması kanunu da şiddet ve suç işlemeyi özendirici düzenlemeler içerir. 17 Nisan 2003 tarihli “Radyo ve Televizyon Yayınlarının Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik ile aile içi şiddetin altı özellikle çizilmiştir. 2004 yılında çıkarılan 5187 sayılı Basın Kanununun 20.maddesi, basını cinsel saldırı, cinayet ve intihar gibi aile içi şiddetle bağlantılı suçlarda yaptığı yayınlardan sorumlu kılan düzenlemeler içermektedir. 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu şiddet ve intihara teşvik gibi suçlarda düzenlemeler içermektedir” (Dursun, 2008: 24-25-26). Bu kanun maddesi dışında medya etiği konusunda ise başka düzenlemeler söz konusudur. Medya etiği düzenlemeleri için belirlenen ilkelerse şöyledir: “Basın Konseyi Meslek İlkeleri, Çağdaş Gazeteciler Derneği Meslek İlkeleri, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Hak ve Sorumluluk Bildirgesi, Doğan Yayın Holding Yayın İlkeleri” (Dursun, 2008: 46-49).

Kadına yönelik şiddet kabul edilebilir olmadığı gibi bunun çeşitli medya araçları yoluyla habercilik ilkelerinin dışına çıkılarak verilmesinde uyulması gereken etik ve ahlaki ilkeler ve yasalar belirleyici olmalıdır. Ancak “kadınlar çeşitli medya formatlarında cinsel nesne olarak, geleneksel rollerde, bilgilendirmekten uzak üçüncü sayfa haberlerinde ise kurban, çaresiz, aciz, zavallı hatta bu durumu hak eden taraf olarak temsil edilmektedir” (Tanrıöver, 2007). Bu açıdan, kadın cinayet haberleri kadın ya çaresiz ya da hak eden olarak keskin biçimde ayırmakta ve yargılamaktadır. “Bu kimi zaman mağduriyeti öne çıkaran kimi zaman da meşrulaştırılan bir görünüm arz etmektedir” (Bezirgan Arar, 2017: 119). Gazetecinin temel görev ve ilkeleri gereği bireysel farklılıklara, demokrasi ve insan haklarına saygı göstermesi beklenilir. Bunlar, cinsel saldırı mağdurunun fotoğrafını ve kimlik bilgilerini açık kamu yararı olmadıkça yayınlanmaması, kurumun ve toplumun temel dinamiklerini sarsıcı yayın yapılmaması, şiddet ve zorbalığı özendirici yayıncılık anlayışını benimsememek gibi temel ölçütlerdir.

3. Araştırmanın Amacı ve Örneklemi

Medya ya da kitle iletişim araçları enformasyon, kitle kültürü ve toplumsal yapıyı şekillendirerek bireylerin dünyaya bakış açısını değiştirebilme etkisine sahiptir. Medyanın toplumdaki yeri dikkate alındığında, cinayet gibi gerek birey gerekse toplum açısından çok hassas bir konuyu nasıl haberleştirdiği ve nasıl bir yöntem izlediği önemlidir. Zira haberlerde cinayetin veriliş biçiminde Çelik, habercilerin bunu insanoğlunun zaafı olarak değerlendirdiklerini, toplumsal bir sorun olarak görmek yerine insanlığa özgü bir sorun olarak tanımladıklarını (2000: 336) dile getirmektedir. Şiddet içeriği gereği kitlelerin merakını cezbeden bir konudur. “Şiddet medyanın var oluşundan bugüne, ilgi gören ya da görmesi için özellikle sunulan bir içeriktir” (Toker, 2015: 117). Gerilim, zağan dışı ve olumsuzluk anlamı taşıyan şiddet, medya için daima ilgi çekici bir konu olmuştur. “İşlenen suçun toplumda yaratacağı etki ne kadar büyük ise medyanın o suç olayını haber yapma olasılığı o kadar fazladır” (Gökulu ve Hosta, 2013: 1839). Bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde, pek çok açıdan medyanın erkek egemen anlayışı yeniden ürettiği, haberlerin bireyselleştirilerek cinayetin sebebini failin psikolojisine indirindiği ve veri tabanını manşetlerde cinayetin olumlanıp, meşrulaştırıldığı görülmektedir. Gül Sallan ve Altındal “medyanın, haber ve yorumlar aracılığıyla toplumsal önyargıları yeniden ürettiği, geleneksel kadın imgesini pekiştirdiği ya kadını görmezden geldiği ya kadınları az ve eksik yansıttığı ya da onları belirli roller içerisinde sunduğunu” (Gül Sallan ve Altındal, 2015: 171) belirtmişlerdir. Sözü ettiğimiz çalışmaların ulusal düzeydeki gazetelerde yapıldığı, uluslararası boyutta bir değerlendirmeye gidilmediği görülmüştür. Bu bakımdan medyanın

bu konudaki yaklaşımlarını uluslararası boyutta incelemenin özellikle de kültürel anlamda alanyazına önemli bir katkı sağlayacağı düşüncesindeyiz.

Bu amaçla Türkiye ve Amerika'dan seçtiğimiz iki örnek olayla konuyu ele almaya çalışacağız. İki ülkede cinayetler gerek yakın zaman dilimlerinde işlenmiş olmaları, gerekse benzerlikleri temel alınarak sınırlandırılmıştır. 13 Ekim 2017 tarihinde Türkiye'de meydana gelen Helin Palandöken cinayetinde Habertürk ve Hürriyet e-gazetelerinin olay günü yaptıkları haberler temel alınmıştır. 6-7 Haziran 2017 günü Amerika, Utah'ta işlenen Memorez Rackley cinayeti ise The Deseret News ve The Salt Lake Tribune e-gazetelerinin cinayetle ilgili ilk günün haberleri örneklem olarak seçilmiştir.

3.1. Örnek Olay 1 Helin Palandöken Cinayeti

Helin Palandöken, 17 yaşında lise öğrencisidir. Sosyal medyada yazdığı bir yazıda platonik bir sapığı olduğunu söylemiş ve Mustafa Yetgin tarafından pompalı tüfekle öldürülmüştür.

Mustafa Yetgin, 21 yaşındadır. İnternet ağı üzerinden alım satım işiyle uğraşmaktadır. İnternette aldığı silahla Helin'i ve yanındaki arkadaşlarını vurmuş ve intihar teşebbüsünde bulunurken yakalanmıştır.

3.2. Örnek Olay 2 Memorez Rackley Cinayeti

Memorez Rackley, evli ve iki çocuklu bir kadındır. Polisi birkaç gün önce arayıp Jeremy Patterson için uzaklaştırma talep etmiştir. Jeremy ile bir şekilde ilişkisi olduğu ancak bu ilişkinin tam olarak ne tür bir ilişki ya da ne zaman olduğu bilgisi basında yer almamaktadır. Memorez Rackley, çocuklarıyla okuldan eve dönerken Jeremy Patterson tarafından silahla kendisi ve bir çocuğu öldürülmüştür.

Jeremy Patterson, koruma olarak çalışmaktadır. Sosyal medyada şiddet içeren paylaşımlarda bulunmuştur. Okul çıkışı saatlerinde Memorez'i ve onun 2 çocuğunu, sonra da kendisini vurup intihar etmiştir.

Olayların benzer yönlerinin olması ve yakın tarihlerde olmuş olması örneklem seçiminde etkili olmuştur. E-gazete seçiminde de ulaşılabilirlik göz önüne alınmış her ülkenin en çok satan gazeteleri belirlenmiştir(4).

4. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada Van Dijk'in söylem çözümlemesi tekniği kullanılarak gazete manşetleri, metinleri ve fotoğrafları incelenecektir. Söylem analizi en basit anlatımı ile dilin incelenmesidir. Ancak bu inceleme ifade edilen dilsel öğelerin basit bir incelenmesi olmayıp ifadelerin/söze dökülenlerin sözdizimsel ve semantik sınırlarının ötesine gitmeyi ve bu ötede yatan anlam ve içeriği incelemeyi gerektirmektedir" (Çelik ve Eksiş, 2013: 105). Çalışmada özellikle haber söylemlerinde yer alan ideolojik ve düşünsel öğelerin açıklıkla ortaya konulabilmesi için gazete haberleri sistematik olarak incelemeye tabi tutularak me20 dilbilimi bulgularına dayalı bir çözümleme anlayışı benimsenmiştir. Bu amaçla araştırmada Teun A. Van Dijk'in eleştirel söylem çözümlemesi modeli uygulanmıştır. Doruk'un bu modeli uyguladığı eleştirel haber çözümlemesi üzerine yaptığı araştırması, çalışmamızın yönteminin planlanmasında önemli bir referans olmuştur. (Doruk, 2013: 114).

5. Bulgular

Van Dijk'in söylem çözümlemesi makro ve mikro yapılar olmak üzere iki kategoride incelenmiştir. Bu çözümleme seçilen gazetelere uygulanmış ve veriler analiz edilmiştir.

5.1. Haberlerin Makro Yapıları

5.1.1. İzleksel Yapı İncelemesi

5.1.1.2. Başlıklar

“İstanbul’da silahlı saldırı... Bir öğrenci öldü, iki öğrenci yaralı” (H, 13.10.2017) (5).

“Sındık’te silahlı saldırı” (HT, 13.10.2017).

“3 killed, 2 injured on street in Soday neighborhood” (DN, 06.06.2017). (Soday Mahallesi’ndeki olayda 3 ölü 2 yaralı)

“Man opened fire on SUV in Sandy street, police say; three people are dead” (SLT, 07.06.2017). (Sandy Caddesi’nde arazi aracına bir adam ateş açtı. Polisin söylediğine göre, 3 kişi öldü.)

Türkiye ve Utah e-gazete başlıkları olayın ana temasını yansıtır niteliktedir. Aralarında sadece Utah SLT gazetesi olayın bir erkek tarafından yapıldığını ele almıştır. Diğer üç gazete olayı sıradan bir öldürme vakası gibi başlıklarla değerlendirmiştir.

Ayrıca H, DN ve SLT yaralı ve ölenlere ilişkin bilgileri başlıklarında belirtmiştir. H ise bu bilgiye başlığında yer vermemiştir.

5.1.1.3. Haber Girişleri

H, faili ‘saldırgan’ olarak tanımlayıp, olaydan sonra “intihar girişiminde” bulunduğunu belirterek olayı saldırıyanın psikolojisine indirgeyip, durumu hem bireyselleştirmekte hem de öldürme fiilini mazur göstermeye yönelik bir izlenim yaratmaktadır. Bir başka anlatımla, ataerkil savunma mekanizması geliştirerek okurun bunu göz önünde bulundurması yönünde sezdirimsel bir anlatıma yer vermektedir. Bu anlatımla olay, toplumsal boyuttan çok failin psikolojisine indirgenmektedir.

DN faili “a gunman” (silahlı bir adam) olarak, SLT ise “man” (adam) olarak tanımlamıştır. İki gazete de olayın bir erkek tarafından yapıldığı vurgulanmıştır. DN failin bir erkek çocuğunu, kadını ve kendisini öldürdüğünü yazmış; SLT ise sadece 3 ölü olduğu bilgisine yer vermiştir. Erkeğin öldürdüğü insanlarla aynı sözcük kategorisinde (3 ölü) kullanılması eşitsizliğin bir başka boyutu olarak görülmekte ancak konumuz kapsamında olmadığı için ele alınmayacaktır.

5.1.1.4. Fotoğraflar

Kadına yönelik cinayet haberlerinde fotoğraf kullanımı ve bunların medyada ne şekilde yer aldığı oldukça önemlidir. “Özellikle basın etik ilkeleri ile çelişen fotoğraf kullanımı ile mağdurun fiziksel şiddete uğramasının yanında, medya tarafından da sembolik şiddete maruz bırakıldığı söylenebilir” (Toker ve Altun, 2015: 125).

H haber fotoğrafını fail, mağdur ve silah üçlemesiyle oluşturmuştur. Silahın fotoğrafta gösterilmesi egemen eril değerlerinin yeniden üreticisi konumundadır. Saldırganın ve kadının fotoğrafı buzlanmadan verilmiş olmakla birlikte, adamın yüz ifadesinin -pişmanmış gibi- hüznü bir hal almış olması da şiddeti meşrulaştırmak için kullanılan bir savunma mekanizması olarak gözükmektedir. Bunun yanı sıra, “yazılı basının suç olgusu üzerindeki olumsuz etkileri şunlardır: Suç tekniğini öğretmek; suçu olağan, çekici, hatta heyecanlı, yararlı bir faaliyet olarak göstermek; suçluya saygın bir kişilik vermek; suçluyu cana yakın, sempatik bir kişi olarak sunmak; adaletten kurtulmanın kolay olduğunu telkin etmek; adalet mekanizmasını ve polisi gülünç şekillerde göstermek; suçun âdeta reklamını yapmak ve gelir sağlayıcı bir unsur haline getirmek” (Yavuzer, 2001: 243).

HT kullandığı fotoğrafta olay yerinin ve failin bileklerini kestiğini gösteren fotoğrafı yüzünü buzlayarak vermiş ancak kadının fotoğrafına yer vermemiştir (6). Olay yerini gösteren fotoğrafta yerde kanlarla yaşanan dehşeti sunmaktadır. Failin bileklerini kestiğinin gösterilmesi ise failin kendisine zarar verdiğine, psikolojisinin iyi olmadığına dikkat çekmesi açısından önemlidir.

DN’ de yer alan fotoğrafların ilkinde iki erkek bulunmaktadır. Fotoğrafın altında da şu bilgiye yer verilmektedir:

DN olayla ilgili toplam 28 fotoğraf yüklemiş, hiçbirinde fail ya da mağdura; ya da kanlı olay yerine ya da olayda kullanılan silaha yer vermemiş, aksine olay akşamı mahallelinin ölen insanların anısına dize feneri yakıp göğe yükselttiğini gösteren fotoğrafları sunmuştur.

SLT ise ilk fotoğraf olarak olay yerini uzaktan gösteren bir fotoğraf seçmiş ve toplamda 15 fotoğrafa yer vermiştir. DN’ de olduğu gibi fail ve mağdura ya da silaha ait hiçbir fotoğraf yoktur.

Bu noktada, ortaya şöyle bir izlenim çıkmaktadır. Türkiye’deki H ve HT gazeteleri Utah DN ve SLT gazetelerinden daha çok şiddet içerikli fotoğraflar kullanmıştır. Olaydaki silahın gösterilmesi şiddette özendirici ve eril değerlerin hâkimiyetini destekleyici niteliktedir.

5.1.2. Şematik Yapı İncelemesi

5.1.2.1. Haberlerde Yer Alan Ana Olayın Sunum Biçimi ve Sonuçlar

H ve HT olayı benzer şekilde açıklamıştır. Haber, failin mağdur ve arkadaşlarının önünü keserek pompalı tüfekle ateş edip iki kişiyi bacağından H.P’ i ise karnından vurduğu, sonra da bir okula girip intihara teşebbüs ettiği, bileklerini kestiği ve ardından yakalanıp karakola götürüldüğü şeklinde sunulmuştur.

H olayın ardından caddenin trafiğe kapatıldığını, olay yerinde hayatını kaybeden genç kızın aile ve arkadaşlarının olay yerine gelerek gözyaşı döktüğünü de eklemiştir. Her iki gazetenin olaya kadın cinayeti bakımından bakmayıp sıradanlaştırarak eril bir bakış açısını ön plana çıkartmakta olduğu görülmektedir.

DN ve SLT de benzer şekilde okul çıkışı, öğrencilerin caddede yoğun olduğu zamanda bir arazi aracının, bir başka araca vurduğu sonra içinden atlayıp aracın içindekilere ateş ettiği ve sonra da kendine ateş ederek intihar ettiği şeklinde olay anlatılmıştır. Olay hakkında ayrıntılı bilgi toplanmadığı için başka bilgiye yer verilmemiştir.

5.1.2.2. Ardalan ve Bağlam Bilgisi

H olayın nedenine ilişkin açıklamayı bir görgü tanığından aktararak eski sevgili kıskançlığı çıkarımında bulunmuş, HT de, aynı şekilde “iddiaya göre...” diye başlayan açıklamasında eski kız arkadaşının barışma isteğine olumsuz karşılık alan gencin ateş açması biçiminde yorumlamıştır. Var olan iktidarını korumaya çalışan erkeğin reddedildiğinde bunu nasıl ortadan kaldıracığına dair yaptığı uygulamalardan biri olan şiddet, son noktası olan yok etme ya da öldürme ile kendini göstermektedir. Gazetelerde konu bütün çıplaklığı ile topluma aktarılmıştır. Sonucunda neler olduğu ve/veya olması gerektiği bilgisine yer verilmemiştir.

DN ve SLT olaya ilişkin bilgileri polisten aktarmış ve konudan emin olmadan hiçbir nedensel ilişki kurulmaması gerektiği yönünde duyarlı olmaya dikkat çekmiştir. Olayın okul çıkışı saatlerde olması ve birçok görgü tanığı bulunmasından dolayı ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir.

Fail ve mağdurun ilişkisini varsayımlar üzerinden değil de polisin ifadeleri ile açıklamayı uygun bulan DN ve SLT gazeteciliğin etik ilkelerine H ve HT’ den daha fazla uyduğu açıkça gösterilmektedir. Utah konuya daha duyarlı biçimde yaklaşmıştır.

5.1.2.3. Haberin Kaynakları

H’nin birincil kaynak olarak muhabirin kendi gözlemlerini, ikincil kaynak olarak görgü tanıklarına başvurduğu görülmektedir. Ancak bu görgü tanıklarının isimleri verilmemiştir. Bir görgü tanığı, şeklinde açıklamada bulunmuştur.

Bir başka görgü tanığı ise, şeklinde konuşmuştur.

Bu ifadelerden hareketle fail ve mağdurun eskiden sevgili oldukları ve ayrıldıkları anlaşılmaktadır. HT daha çok birincil kaynak olarak muhabirin gözlemlerini ele almasının yanında doğrudan görgü tanığına yer vermemiş yalnızca dolaylı olarak bu bilgiyi aktarmıştır.

DN birincil kaynak olarak muhabirin gözlemlerine, ikincil kaynak olarak görgü tanıklarına başvurmuştur. Bunlardan biri okulun öğretmenlerinden Mat Henings’in ifadesidir:

Andrea ⁵rkman haberi oğlundan duyan bir kadın:

“I yelled back, Where are you?.I thought he was at school. ... Kids would have been walking up the hill at this time during the shooting. It’s just terrifying to think about.” (DN,

06.06.2017). (Neredesin diye bağırdım? Okulda olduğunu düşündüm... Ateş etme olayında çocuklar yokuşa doğru yürüyorlardı.)

Oğlu Ridge ise:

(Gerçekten çok üzgünüm çünkü ölen insanları tanıyor olabilirim. Aileye ne olduğunu merak ediyorum. Kalbim onlarla umarım iyilerdir, dedi.)

Elizabeth Corbette, 8 yaşındaki bir çocuğun annesi:

(Çok korktum. Kim olduğunu hala bilmiyorum. Oğlumun onları tanıyıp tanımadığını bilmiyorum. Bir aile olarak onları tanıyıp tanımadığımızı bilmiyorum, dedi.)

SLT birincil haber kaynağı olarak muhabirin gözlemlerine, ikincil kaynak olarak görgü tanıklarına başvurmuştur.

Sandy polis memuru Jason Nielsen, okulun öğretmenleri Jeff Honey, yakınlarda başka bir okulun öğretmeni olan Kristen Stewart 11 yaşında oğlu olan ve yakınlarda oturan Matthew Hennings, 13 yaşında öğrenci olan Klyer Brink ve annesi Carrie Papporth 14 yaşında bir öğrenci olan Ridge Workman ve annesi Andrea Workman dolaylı olarak görüşleri alınan ikincil veri kaynaklarıdır.

Dolaylı olarak görüşlerine başvurdukları için burada ayrıca belirtilmeyecektir. Doğrudan ifadeleri alınanlardan;

Ridge Workman:

(Anne birisi ateş ediyor, dedi.)

Carrie Pepproth:

(Yeterince hızlı oraya varamadım. Ona sınıksı sarıldım.)

Andrewa Workman:

(Güvende hissediyorduk ama bence bu şimdi değişti.)

Gazetelerde olayla ilgili incelemenin sürüyor olduğu belirtilmiştir. H ve HT’ de failin karakola götürüldüğü bilgisi verilmiştir.

5.2. Haberlerin Mikro Yapıları

5.2.1. Sözdizimsel Çözümleme- Etken/Edilgen

H faili tümce yapılarında etken bir yapıyla kurduğu görülmüştür. Kullandığı alt başlıklar şunlardır:

Özne olarak faili konumlandırmış ve anlatıda failin eylemlerine ağırlık verilmiştir. Mağdur daha çok edilgen olarak konumlandırılmıştır:

HT fail ve mağdura dair tümceleri etken yapıda kurduğu görülmektedir.

Fail ile ilgili;

DN tümcelerinde sadece faili özne olarak işlemiş, mağdurla ilgili bilgiler ölü olduğuyla sınırlı ve edilgendir.

(Şüpheli aracını çarptı. Bir erkek çocuğu, kadını ve kendisini öldürerek... Kadına ve çocuklara yardım etmek için kenara çekilen bir aracın üzerinden ateş açtı.)

SLT’in özneyi “man” (adam) şeklinde etken bir yapıyla verildiği görülmektedir. Ölen kadın hakkında da etken yapıda tümcelere yer vermiştir:

(Adam ateş açtı. Adam aracı ile araca çarptı. Olay yerinde ölen adam ateş açan kişiydi. Görünüşe göre bir kadın ve 2 çocuk caddenin yanındaydı.)

Gazeteleri incelediğimizde cinayeti işleyen insanlar eylemlerine ilişkin etken bir yapıda ve ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Ölen kadınlar hakkında sadece öldükleri bilgisi verilmiştir.

5.2.2. Bölgesel Uyum/Nedensellik

H bir görgü tanığının ifadesinde;

...şeklinde olayın nedensel ve işlevsel ilişkisini belirtmiştir. Katilin bu cinayeti neden işlediği bu ifadede açıklanmıştır.

HT "... İddiaya göre..." diye başlayan açıklamada: tümcesinde olayın nedenine ilişkin bilgi vermiştir.

Bu bilgilerin polis kayıtlarında değil, sadece görgü tanıklarının ifadelerinden alındığı düşünüldüğünde, bilgilerin güvenilirliği tartışılmalıdır. Yapılan haberlerde bunların sadece varsayım olduğu belirtilmelidir. Ne yazık ki, hayatını kaybeden kızın ailesi ve arkadaşları göz önünde bulundurularak duyarlılıkla yaklaşılmasını istendiği görülmektedir.

Başka bir açıdan, kızın erkeği reddettiği ya da istemediği için öldürülmesi toplumsal cinsiyet eşitsizliği anlamında kadınlara bir öğüt taşır niteliktedir. Erkek iktidardır, güçlüdür ve ne isterse elde eder, gönül rızasıyla ya da şiddetle. Eğer elde edemezse, kadının sonu ölümdür. Çünkü erkeğin toplumdaki konumu gereği reddedilişi ya da istenmemesi 'erkeğin erkekliğinin ezilmesi' olarak nitelenmekte bu ise ataerkil zihniyete göre kabul edilemeyecek bir durumdur.

DN(Polisin gerçekte ne olduğunu hala çözmeye çalıştıklarını) belirterek cinayetin neden işlendiğine dair bir açıklama yapmamıştır:

(Biri, bir aile içi şiddet olayını bildirmek için polisi aradı.)

Bu ifade DN örtük bir şekilde olayı nedensel bir ilişkiye bağlamış ve olayın aile içi şiddet olabileceği varsayımını güçlendirmiştir.

SLT alt başlıkta; tümcesini kullanmıştır. Bu şekilde okurlardan adeta haberi bu bilgi ışığında değerlendirerek okumaları istenmiş ya da dikkatlerini bu noktaya çekmiş gibidir. SLT olayın nedenselliği (aile içi şiddet) olarak düşünülmüştür. Bu bilgide birisinin polisi arayarak olayı bildirdiği ancak polisin tam olarak adamın şiddetine neyin yol açtığını bilmediğini belirterek belirsizliği dolaylı bir şekilde ifade etmiştir.

5.2.3. Sözcük Seçimleri

H'nin faili 'saldırgan' olarak tanımlanması ikinci bir sözel şiddet oluşturma bakımından erkek egemen toplumda erkeklik özelliklerini anımsattırmaktadır. Mağdur ise genç kız olarak tanımlanmaktadır.

HT de faili saldırgan olarak tanımlamıştır ve hayatını kaybeden öğrencinin "kız" olduğunu belirtmiştir. İki yaralı öğrencinin cinsiyetlerine yer vermemiştir. Buradan hareketle Şimşek İşliyen'in "mağdur kadın miti" (İşliyen, 2015: 487) söylemiyle kadınların erkeklerin karşısında öteki, ikincil ya da mağdur konumunda bulunduğu hatırlatılmıştır.

DN faili 'a gunman' olarak tanımlamış ve s¹⁰ olduğu bilgisi verilmiştir. Şengül ve Ergöven yaptıkları bir çalışmada kadın cinayetlerinde "kesici delici alet yaralanmaları ve ateşli silah yaralanmalarına bağlı ölümler eşit oranda en sık gözlenen ölüm nedenleri" (Şengül ve Ergöven, 2017: 92) olduğunu belirtmişlerdir. Failin diğer erkeklerden farkı bu tanımlamayla ortaya konulurken erkek imgesi bir başka boyutta yansımaları bulmuştur. Gazete haberi incelendiğinde kadına yönelen şiddet veya saldırının erkek egemen bir söylemle haberleştirildiği görülmektedir.

SLT faili 'man' olarak ifade etmiş ve cinayete bir adamın sebep olduğunu kamuoyuna duyurmuştur. Adam/erkek sözcüğü ya da bu betimlemeyle erkek şiddeti vurgulanmıştır.

5.2.4. Haberin Retoriği

H yalnızca 2 görgü tanığının doğrudan görüşlerine başvurmuş, bir video ve 10 fotoğraf yüklemiştir. Kişilerin isimlerine yer verilmemiştir.

HT bir fotoğraf ve bir video yüklerken, görgü tanıklarının ifadesine yer vermemiştir.

DN 28 fotoğraf yüklemiş ve görgü tanıklarının ifadeleri doğrudan habere isimleri verilerek dâhil edilmiştir.

SLT 15 fotoğraf yüklemiş, görgü tanıklarının isimleri ve ifadelerine haberde yer verilmiştir. Genelde dolaylı aktarım yapılmıştır.

6. Sonuç ve Öneriler

Ele alınan ulusal gazetelerden Hürriyet ve Habertürk, Utah Deseret News ve The Salt Lake Tribune gazetelerine göre toplumsal önyargıları daha fazla içermekte, olayı sıradanlaştırmakta ve mağdurlar hakkında daha az hassasiyete sahip bir yaklaşımla haberi aktardığı görülmektedir. Kitle iletişim araçlarından televizyonun özellikle izlenme oranını arttırmak için haber bültenlerinde şiddet görüntülerini normalleştirdiği görülmektedir. Hem Türkiye’den hem de Amerika’dan örnek olarak alınan bu gazetelerde cinayet haberlerinin seyirlik bir gösteri haline dönüştüğü görülmektedir. Eğitim, Kültür ve Araştırma Genel Müdürlüğü Gençlik, Şiddet ve Sosyokültürel Etkenler Çalıştayı sorun tespit ve önerilerine göre;

“1. Medya çalışanlarında şiddetin ayrıntılı bir şekilde işlenmesi şiddet olaylarının artmasına sebep olmaktadır. Medya çevrelerinde yerleşik olan şiddet içeriği reytingi artırır kabulünün geçersizleştirilmesine yönelik faaliyetler yapılmalıdır.

2. Medya içeriklerinde kullanılan genel şiddet dili şiddeti olağan bir olgu haline getirmektedir. Olumlu ve barışçıl bir medya dili oluşturulmalı ve toplumsal şiddetin önlenmesi konusunda çalışmalar yapılmalıdır.

3. Medyada kullanılan yaygın eril (erkeksi) dil şiddet ve iktidar kaynağı olarak algılanmaktadır. Cinsiyet eşitliğine dayalı bir dil kullanılmalı ve medya dili bu konuda yeniden değerlendirilmelidir” (Arslan ve diğ., 2016: 94-97).

“4. Ataerkil ideoloji çerçevesinde belirlenen toplumsal cinsiyet algısı şiddete kaynaklık etmektedir. Erkek şiddet uygulayabilir” anlayışına ilişkin dokunulmazlık kaldırılmalıdır.

5. Toplumdaki erkeklik kavramına ilişkin algılamaların doğurduğu şiddet, erkek çocukları için cinsel kimlik algılarının etkilenebileceği boyuttadır. Uygun anne baba eğitimi desteklenmeli ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda insanlar bilinçlendirilmelidir.

6. Mevcut yasalar şimdiki durumda özellikle kadına yönelik şiddetin önüne geçmekte yetersiz kalmaktadır. Farklı kurumların koordinasyonu ile çeşitli uygulamalarla önleyici, koruyucu vb. etkinlik ve çalışmalar işbirliği içerisinde yürütülmelidir”(Arslan ve diğ., 2016: 116-119).

Ayrıca üniversitelerin İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü öğrencilerine yönelik toplumsal cinsiyet ve medya etiği dersleri verilip, konuyla ilgili etkinlikler yapılmalıdır. Kadının korunması ve istismarın önüne geçilebilmesi için kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği konularında toplumsal bilinç oluşturmak ve eşitliği yaygınlaştırmak için çeşitli konferans, etkinlik veya çalıştaylar düzenlenmelidir. Medya alanında daha çok kadın istihdamının sağlanması ve yöneticilik gibi daha erkeksi olarak görülen bölümlerde daha fazla kadın çalıştırılmalıdır. Kadınlar ve erkekler olayları farklı açılardan değerlendireceğinden kadın düşünme gücüne daha çok başvurulmalıdır. Bunun yanında kadın ve erkek çalışanlara medya etiği konusunda daha çok bilgilendirme yapılarak olayın kişileştirilmesinden çok bu olaya sebep olan iktidar olgusu, ataerkil düşünce yapısı, toplumsal cinsiyet rolleri de ele alınmalıdır. Salt gerçeği olduğu gibi aktarmak yerine, yeni habercilik anlayışı ile iktidar ilişkilerini değiştirebilecek yönde haberler yapılması konusunda medya çalışanlarına büyük sorumluluk düşmektedir. Toplumda caydırıcı etkisi olabileceği olasılığını göz önünde bulundurup ceza süreçleri, medya aracılığıyla paylaşılmalıdır. Cinayet haberlerinde şiddet gören ya da tehdit edilen kadınların başvuracağı kurumlar ve birimlerin iletişim adresleri verilmelidir.

Extended English Summary

Murder cases we have encountered in a painful way as the deprivation of someone’s right to live continues to increase today. The meaning of the word 'murder' in the Turkish Language Institution is given in the following way: "1. meaning 'manslaughter'. In the Great Turkish Dictionary, the subject of the act of killing has been defined as 'the man' even when the traces of the sexist discourse overflow. The fact that a woman or a man is confronted with this horrible act is very frightening. From the point of view for the murders of women, it seems that the concept expressed by the word 'femicide' does not yet take place in the Turkish Dictionary. There are many varieties of violence, but the most common ones are physical and psychological violence (in addition femicide). Physical violence is the most obvious form of visible ones against women. To cry, to repress, to behave badly, to insult, to humiliate, to scare, to jealous, to threaten with killing,

to declare responsibility for the violence done; how to dress, where to go, to decide who to meet, and violence. For women, psychological violence can be said as the most widespread manifestation of violence. Violence against women or femicide is predominantly gendered and is the act of exerting pressure, threat or control over women. This violence, which appears to be beating, injuring, raping, threatening, oppressing, imposing, forcing, insulting and humiliating against women, is the most obvious indication of the discrimination that women face or experience in different areas of the social structure.

When news about violence especially physical violence like murdering is heard on media or press, people can face another type of violence which is psychological violence. Within the context of gender roles, these murders are coming from the individual dimension and playing danger signals on the social dimension. From this point, it is necessary to keep in mind the murder of women primarily as the result of the gender concept. Media has an important role to compose an idea on the society. Violence against women and how they take place in the oral and written press are particularly important for women who are victims of these incidents. In that way, the media is primarily responsible for behaving according to the principle of publishing in the light of ethical rules. The aim of this framework is to analyse the intention of news about femicide in written media and to bring a gender-focused interpretation of the issue. So, Van Dijk's Critical Discourse Analysis technique was used in the study. Utah's and Turkey's most famous newspapers' websites are examined for this purpose and two murdering cases are selected according to similarity in reason of femicide, type of killing tool, and being in the same year. Although there are many ethic rules about media in Turkey and Utah, America, both countries have close gender concept. But it is obvious in the study that Utah's newspapers are more careful about giving these type of news. Hürriyet and Habertürk, national newspapers, have more social prejudices than the Utah Deseret News and The Salt Lake Tribune newspapers, and they seem to have made the case ordinary and reported with a less sensitive approach to the victims. It is particularly seen that mass media normalize violence images in news bulletins in order to increase the rate of watching television. In these newspapers, the news of the murder turns into a spectacular show.

Media has many problems about ethic codes of society and gender roles. It is seen in many respects that the media reproduces the male dominated understanding, the news is individualized, the causes of murders are reduced to the psychology of the perpetrator, and the murders in the given headlines are affirmed and legitimized.

As a conclusion, women should be employed in the more masculine sections of the media, such as the provision of more women's employment and management. As women and men will evaluate events from different angles, more power should be applied to female thinking power. In addition to this, more information about the media ethics should be given to male and female employees and the phenomenon of power, patriarchal thought structure and gender roles should be considered. Rather than conveying the truth as it is, media employees have great responsibility for making news that they can change their relations with the new journalism. The penalties must be shared through the media, taking into account the possibility of deterrence in society. Communication addresses of the institutions and units to be applied by women who have been or are being threatened by the murder news should be given.

kadın cinayet basın

ORIJINALLIK RAPORU

%9

BENZERLIK ENDEKSİ

%8

İNTERNET
KAYNAKLARI

%2

YAYINLAR

%3

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

genclikarastirmalari.gsb.gov.tr

İnternet Kaynağı

%1

2

www.jasstudies.com

İnternet Kaynağı

%1

3

Submitted to Istanbul Aehir Aniversitesi

Öğrenci Ödevi

%1

4

josc.selcuk.edu.tr

İnternet Kaynağı

%1

5

webserver.desnews.com

İnternet Kaynağı

%1

6

www.bodrumdabirgun.com

İnternet Kaynağı

%1

7

kutaksam.karabuk.edu.tr

İnternet Kaynağı

<%1

8

iletisim.akdeniz.edu.tr

İnternet Kaynağı

<%1

9

Submitted to Abant İzzet Baysal Universitesi

Öğrenci Ödevi

<%1

10

ŞENGÜL, Hüseyin Mehmet and ERGÖNEN, Akça Toprak. "İzmir'de yapılan adli otopsilerde kadın ölümlerinin özelliklerinin incelenmesi ve kadına yönelik şiddetin araştırılması", Dokuz Eylül Üniversitesi, 2017.

Yayın

<% 1

11

tplondon.com

İnternet Kaynağı

<% 1

12

archive.sltrib.com

İnternet Kaynağı

<% 1

13

[Boslaugh. Encyclopedia of Epidemiology](#)

Yayın

<% 1

14

www.rtuk.org.tr

İnternet Kaynağı

<% 1

15

e-dergi.atauni.edu.tr

İnternet Kaynağı

<% 1

16

[Submitted to Ondokuz Mayıs Üniversitesi](#)

Öğrenci Ödevi

<% 1

17

www.kho.edu.tr

İnternet Kaynağı

<% 1

18

tr.wikipedia.org

İnternet Kaynağı

<% 1

19

macro.live

İnternet Kaynağı

<% 1

20

egifder.gumushane.edu.tr

İnternet Kaynağı

<% 1

21

bianet.org

İnternet Kaynağı

<% 1

22

www.serkanaktas.org

İnternet Kaynağı

<% 1

23

dergipark.gov.tr

İnternet Kaynağı

<% 1

24

[Parillo. Encyclopedia of Social Problems](#)

Yayın

<% 1

Alıntılarını çıkart

Kapat

Eşleşmeleri çıkar

Kapat

Bibliyografyayı Çıkart

üzerinde